

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 300/2023-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], t. č. v [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], zastúpeného JUDr. Jurajom Dziakom, advokátom, Vajanského 26, Prešov, proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove sp. zn. 8 Tos 10/2023 z 9. marca 2023 takto

rozhodol:

1. Uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 8 Tos 10/2023 z 9. marca 2023 **boli porušené** základné právo sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 8 Tos 10/2023 z 9. marca 2023 **zrušuje a vec vracia** Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Prešove **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **663,57 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia jeho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a tiež práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto nálezu. Navrhuje ústavnému súdu nálezom vysloviť porušenie jeho označených práv napadnutým uznesením všeobecného súdu, zrušiť ho a vrátiť všeobecnému súdu na nové konanie a priznať tiež sťažovateľovi náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľovi je vedené väzobné trestné stíhanie pre trestný čin nebezpečného vyhrážania, kde mu bolo obvinenie vznesené 4. marca 2023 v rámci skráteného vyšetrovania, následne 5. marca 2023mu bola na podanú obžaloba a 15. marca 2023 bol vydaný Okresným súdom Prešov (ďalej len „okresný súd“) trestný rozkaz, pri ktorom sa sťažovateľ mal vzdať práva na odpor. Ešte predtým uznesením okresného súdu sp. zn. 0 T 42/2023 z 5. marca 2023 (ďalej len „prvostupňové väzobné rozhodnutie“) bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, keď jeho väzba nebola nahradená alternatívnym opatrením, a to dohľadom probačného a mediačného úradníka. Proti uvedenému rozhodnutiu podal sťažovateľ sťažnosť. Opatrením okresného súdu zo 6. marca 2023 bol sťažovateľovi ustanovený obhajca s odkazom na § 37 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku. Ustanovený obhajca 6. marca 2023 napadol odporom vydaný trestný rozkaz a 7. marca 2023 sťažnosťou prvostupňové väzobné rozhodnutie. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 8 Tos 10/2023 z 9. marca 2023 (ďalej len „namietané uznesenie“) sťažnosť sťažovateľa podanú proti prvostupňovému väzobnému rozhodnutiu zamietol podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Odpor proti trestnému rozkazu podaný obhajcom sťažovateľa bol odmietnutý uznesením okresného súdu z 24. marca 2023, pričom na základe podanej sťažnosti bolo uvedené rozhodnutie okresného súdu o odmietnutí odporu rozhodnutím krajského súdu z 26. apríla 2023 zrušené a vec bola vrátená okresnému súdu na nové konanie.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti argumentuje, že prvostupňové väzobné rozhodnutie okresného súdu okrem sťažnosti uplatnenej ním samotným po vyhlásení tohto rozhodnutia napadol aj prostredníctvom sťažnosti spísanej jeho obhajcom, ktorému bolo prvostupňové väzobné rozhodnutie doručené 6. marca 2023. Tieto písomné dôvody sťažnosti koncipované jeho obhajcom boli doručené okresnému súdu 7. marca 2023, pričom krajský súd v rozpore s reálnym stavom v odôvodnení namietaného uznesenia konštatoval, že sťažovateľ podanú sťažnosť do rozhodovania krajského súdu, teda do 9. marca 2023, neodôvodnil. Sťažovateľ namieta, že v odôvodnení sťažnosti spísanej jeho obhajcom uplatnil námietky relevantného charakteru spochybňujúce dôvodnosť jeho väzby, ktoré podporil aj návrhom alternatívneho opatrenia nahrádzajúceho jeho väzbu. Upozorňuje, že je pre posúdenie opodstatnenosti jeho ústavnej sťažnosti celkom bez významu prípadná skutočnosť, že okresný súd o predmetnom podaní obsahujúcom odôvodnenie sťažnosti obhajcu sťažovateľa neinformoval krajský súd a písomné dôvody sťažnosti mu nepostúpil bez zbytočného odkladu pre účely druhostupňového väzobného rozhodovania. V uvedených skutočnostiach vidí arbitrárnosť namietaného uznesenia krajského súdu a porušenie svojich namietaných práv.

III.

Vyjadrenia krajského súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie krajského súdu

4. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 300/2023-13 zo 14. júna 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu. V súvislosti s vecným prerokovaním ústavnej sťažnosti vyzval ústavný súd 4. júla 2023 predsedníčku krajského súdu na vyjadrenie sa k vecnej stránke ústavnej sťažnosti. Na výzvu ústavného súdu reagovala predsedníčka krajského súdu podaním sp. zn. Spr 312/23, v ktorom uznala fakt, že krajský súd v sťažnostnom konaní nerozhodol o návrhu sťažovateľa na nahradenie jeho väzby ponúknutým písomným sľubom, ktorý bol obsahom dôvodov sťažnosti. Objasnila, že okresný súd písomné dôvody uplatnenej sťažnosti zo 7. marca 2023 nepredložil krajskému súdu, a to i napriek tomu, že 8. marca 2023 predkladal obhajcom podaný odpor zo 6. marca 2023, pričom predmetné písomné dôvody sťažnosti ani nezaevidoval do elektronického súdneho spisu, kde by ich krajský súd určite neprehliadol a mohol by na nich riadne reagovať. Uvedenú situáciu kvalifikovala predsedníčka okresného súdu ako nedostatok súdneho systému a s ohľadom na ustálenú rozhodovaciu činnosť ústavného súdu v uvedenom rozsahu akceptovala sťažovateľom uplatnenú námietku porušenia jeho označených práv. Zvyšok argumentácie sťažovateľa prezentovaný v ústavnej sťažnosti však považovala za neopodstatnený, keďže podľa jej vyjadrenia spomenuté písomné dôvody sťažnosti koncipované obhajcom sťažovateľa neobsahovali žiadne konkrétne argumentačné námietky potenciálne spôsobilé ovplyvniť väzobné rozhodovanie, keďže mali podľa jej mienky iba všeobecný charakter založený na citácii častí iných rozhodnutí bez konkretizácie okolností, ktoré by mohli relevantným spôsobom ovplyvniť rozhodovanie o väzbe sťažovateľa v sťažnostnom konaní. Predsedníčka krajského súdu vo svojom vyjadrení napokon poukázala na aktuálny procesný stav, keď bola z podnetu sťažovateľa zákonnosť väzby sťažovateľa opätovne preskúmaná a bola súčasne posúdená možnosť jej náhrady alternatívnym opatrením v podobe písomného sľubu, a to tak, že sťažovateľ bol ponechaný vo väzbe, pričom s odkazom na uvedené navrhla, aby po konštatovaní porušenia práv sťažovateľa zo strany ústavného súdu nebolo namietané uznesenie krajského súdu zrušené.

III.2. Replika sťažovateľa

5. Sťažovateľ sa k stanovisku krajského súdu vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 25. augusta 2023, pričom v ňom zotrval na dôvodoch podanej ústavnej sťažnosti a uviedol, že podľa jeho názoru písomné dôvody sťažnosti zo 7. marca 2023 boli potenciálne spôsobilé spochybniť existenciu formálnych a materiálnych podmienok zákonného obmedzenia jeho osobnej slobody, keďže v nich poukazoval na nedostatočné odôvodnenie väzby a tiež na neprimeranosť väzobného stíhania s prihliadnutím na možnosť náhrady väzby alternatívnym opatrením. Sťažovateľ preto zotrval aj na svojich návrhoch formulovaných v petite ústavnej sťažnosti.

6. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústavný súd“)

vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, keďže na základe obsahu podaní dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Sťažovateľ v sťažnosti namieta porušenie svojho základného práva na osobnú slobodu a práva na slobodu a bezpečnosť, ktoré v podstate vidí v porušení princípu kontradiktórnosti konania pri rozhodovaní o jeho vzatí do väzby.

8. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu právo na osobnú slobodu je garantované čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a je v ňom obsiahnuté aj právo obvineného na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho väzby a nariadil prepustenie obvineného, ak je väzba nezákonná, ako aj jeho právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie sa môže v zákonom určených prípadoch podmieniť zárukou. Súdne preskúmanie zákonnosti pozbavenia osobnej slobody kladie nároky na rýchlosť a kvalitu preskúmania. Väzobné konanie týkajúce sa rozhodovania o osobnej slobode obvinenej osoby musí spĺňať niektoré fundamentálne požiadavky spravodlivého konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Jednou z nich je aj procesná záruka kladúca dôraz na zachovanie princípu „rovnosti zbraní“ a z nej vyplývajúcej kontradiktórnosti konania [podobne napr. III. ÚS 402/08; rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Brandstetter proti Rakúsku, rozsudok z 28. 8. 1991, č. 11170/84]. Európsky súd pre ľudské práva zásadu rovnosti zbraní definuje ako požiadavku, aby každá strana konania mohla obhajovať svoju vec za podmienok, ktoré ju z pohľadu konania ako celku podstatným spôsobom neznevýhodňujú vzhľadom na protistranu (Nideröst-Huber proti Švajčiarsku, rozsudok z 18. februára 1997, č. 18990/91; Foucher proti Francúzsku, rozsudok z 18. 3. 1997, č. 22209/93). Jej cieľom je dosiahnutie „spravodlivej rovnováhy“ medzi stranami sporu (Dombo Beheer B.V. proti Holandsku, rozsudok z 21. 10. 1993, č. 14448/88). V trestnom konaní nesmie byť postavenie obvineného zreteľne nevýhodné v pomere k obžalobe (Oyston proti Spojenému kráľovstvu, rozhodnutie z 22. 1. 2002, č. 42011/98).

9. Z obsahu ústavnej sťažnosti, odôvodnenia namietaného uznesenia krajského súdu a tiež z vyjadrenia samotného krajského súdu vyplýva, že krajský súd pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa podanej proti prvostupňovému väzobnému rozhodnutiu okresného súdu nedisponoval písomným odôvodnením tejto sťažnosti koncipovaným obhajcom sťažovateľa. Ústavný súd už v minulosti judikoval, že zásadu kontradiktórnosti konania nemožno chápať formalisticky, ale je potrebné dôsledne vyhodnotiť individuálne okolnosti situácie, na základe ktorého hodnotenia možno dospieť k záveru, či v konkrétnom prípade účastníka konania bola jeho pozícia objektívne oslabená (pozri sp. zn. III. ÚS 392/2018). Po podrobnom preskúmaní obsahu písomných dôvodov sťažnosti sťažovateľa zo 7. marca 2023 konštatuje, že tieto okrem už spomínaného návrhu náhrady väzby alternatívnymi opatreniami v podobe dohľadu probačného a mediačného úradníka a priloženého písomného sľubu či uloženia povinností a primeraných obmedzení neobsahujú žiadnu

konkrétnu argumentáciu smerujúcu k spochybneniu zákonných dôvodov väzby sťažovateľa s výnimkou jedného strohého argumentu, a to že „Do vyšetrovacieho spisu neboli zabezpečené dôkazy, na základe ktorých by bolo možné jednoznačne konštatovať dôvodnosť vedeného obvinenia.“. V nadväznosti na uvedené poukazuje ústavný súd na to, že uvedený argument, a to tvrdenie sťažovateľa o absolútnej dôkaznej núdzi vedeného trestného stíhania, aj keď sťažnostné dôvody zo 7. marca 2023 neboli krajskému súdu predložené, bol i napriek tomu v podstate zodpovedaný. Konajúce súdy posudzujúce splnenie materiálnych podmienok väzby v prípade sťažovateľa sa totiž riadne zaoberali aj jedným zo základných predpokladov väzby, ktorým je dôvodnosť podozrenia zo spáchania vyšetrovanej trestnej činnosti. Z obsahu odôvodnenia namietaného uznesenia krajského súdu totiž vyplýva, že dôvodnosť podozrenia zo spáchania trestnej činnosti sťažovateľom je v rámci vykonaného dokazovania podporená priamym dôkazom, a to „podrobnou výpoveďou poškodenej“ (s. 2, piaty ods. namietaného uznesenia krajského súdu). Ústavný súd na základe uvedeného konštatuje, že sa krajský súd v dôsledku vzniknutej situácie, keď pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa nedisponoval sťažnosťou sťažovateľa v jej komplexnej podobe, fakticky nevysporiadal len s tou jej časťou, ktorá poukazovala na možnosť náhrady väzby sťažovateľa alternatívnym opatrením, a to písomným sľubom v spojení s uložením povinností a primeraných obmedzení. Uvedeným postupom krajského súdu v druhostupňovom konaní však bola nepochybne porušená jedna z požiadaviek spravodlivého procesu, a to kontradiktórnosť konania (a súčasne „rovnosť zbraní“), keďže sťažovateľovi nebolo umožnené predložiť všeobecnému súdu preskúmavajúcemu zákonnosť pozbavenia jeho osobnej slobody svoje stanovisko k zásadným argumentom príslušného prokurátora obsiahnutým v návrhu na vzatie do väzby, s ktorými sa okresný súd v prvostupňovom väzobnom rozhodnutí stotožnil, a to možnosť nahradiť invazívny zásah do jeho osobnej slobody miernejším zásahom v podobe alternatívneho opatrenia (písomného sľubu). Ústavný súd zdôrazňuje, že všeobecný súd požiadavky spolutvoriace koncept spravodlivého procesu musí rešpektovať.

10. Spôsob uplatnenia právomoci krajského súdu, ktorý nedodrжал vymedzené princípy, nie je zlučiteľný so základným právom sťažovateľa na osobnú slobodu zaručeným čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a jeho právom na slobodu a bezpečnosť zaručeným čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, preto ústavný súd dospel k záveru o porušení označených práv sťažovateľa namietaným uznesením krajského súdu tak, ako to je uvedené v bode 1 výrokovej časti tohto nálezu.

V.

Zrušenie rozhodnutia a vrátenie veci na ďalšie konanie

11. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti a svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím boli porušené práva alebo slobody, takéto rozhodnutie zruší. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie. Podľa § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde (2) ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa. Vzhľadom na skutočnosť, že došlo ku konštatovaniu porušenia práv sťažovateľa, bolo v zmysle právnej úpravy nevyhnutné namietané uznesenie krajského súdu zrušiť a následne vec krajskému súdu vrátiť na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu), v ktorom je krajský súd viazaný

právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

VI. Trovy konania

12. Sťažovateľ si uplatnil aj náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastúpením. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Zároveň vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2022, ktorá bola 1 252 eur, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2023. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2023 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky predstavuje sumu 208,67 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 12,52 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za tri úkony právnych služieb (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti, vyjadrenie k stanovisku krajského súdu) predstavuje celkovú sumu 663,57 eur. Ústavný súd teda priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 663,57 eur (bod 3 výroku nálezu).

13. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu